

ALZHEIMER
UDRUŽENJE "A i R" Sarajevo
tel.: +387 33 200 223 fax.: +387 33 200 223
e-mail: bih@demencija.org fb: centar za demenciju
ul. Poljine br. 70-Sarajevo

Punopravni članovi:
Alzheimer Disease International
Alzheimer Europe
Mediterranean Alzheimer Alliance

KONFERENCIJA „DEMENTIA CARE AND POLICIES OF EXTENDED DANUBE REGION“ U organizaciji: **Alzheimer udruženje AiR - Alzheimer BiH**

UVOD

Konferencija „Dementia Care and Policies of extended Danube Region“ održana 31. Augusta i 1. Septembra 2020. kao virtualni događaj je okupila ugledne stručnjake različitih polja njihove okupacije koji su došli iz renomiranih institucija skoro cijelog Dunavskog regiona. Konferencija je imala 34 predavača u 11 sesija.

Iskazane su demografske promjene kao činjenice koje mijenjaju odnose i tokove unutar svih društava Regije i predstavljaju izazove koje ova društva trebaju riješiti. Navodi se nekoliko uzroka demografskih promjena u društvima zapadnog dijela ovog regiona:

- Pad nataliteta
- Niska stopa feriliteta
- Dugovječnost

Ovim faktorima se pridružuje nekontrolisana migracija mladog stanovništva i stručnog kadra koja je karakteristična donjem istočnom dijelu Regiona.

Ovi uzroci utiču na starenje stanovništva i promjenu procenta udjela stanovnika grupe 15-55 naspram 65+, čime se kreiraju sasvim novi izazovi svih društava koja su prilagođena potrebama grupe 15-55 godina. Zastarjeli stereotipi i pogrešna percepcija prema starijim osobama vode slabom razumijevanju njihovih potreba. Problem dodatno usložnjava velika diverzifikacija kapaciteta i sposobnosti starije populacije a što kreira njihove potrebe. Očigledno je da ovi faktori doprinose: ograničenom pristupu medicinskoj njezi i socijalnim uslugama, prava na dijagnozu i adekvatnu terapiju, zanemarivanje kognitivnog umanjenja kao uzroka umanjenja sposobnosti i kapaciteta osobe, diskriminaciji po osnovu godina, bolesti ili stanja, ograničavanju radnog prava ili njegovom oduzimanju i pored kapacitiranosti i želje osobe, ne razvijanju i ne poticanju neophodnih usluga prema ovoj populaciji, ne shvatanju i ne prihvatanju stambenih potreba i nužnosti prilagođavanja stambenog i životnog okruženja grupaciji 65+, socijalnom i drugom isključivanju iz društvenih tokova i ograničavanju prava na kretanje.

Sve navedeno utječe na pravo starijih osoba na dostojanstven život i starenje te njihovu ravnopravnost u društvu sa drugim skupinama.

DOSTIGNUĆA KONFERENCIJE

Izložene teme, nastale na bazi naučno istraživačkog rada predavača i njihovih timova u okviru renomiranih institucija i finansiranih sredstvima javnih fondova provedenih širom proširenog Dunavskog regiona, upravo potvrđuju gore navedene činjenice i identifikuju sljedeće probleme podijeljene u 6 grupa:

1. Diskriminacije u vezi poštovanja ljudskih prava:

- Zanemarivanje potreba starijih osoba i osoba koje žive sa demencijom u šta uključujemo: dostojanstveno starenje, prilagođen zdravstveni sistem,
- Diskriminacija prava po osnovu stanja osobe uzrokovanog nevidljivim ili ne zaraznim oboljenjima kod osoba 65+ u odnosu prema osobama čije je stanje uzrokovano somatskim ili zaraznim oboljenjem uključujući diskriminaciju u odnosu na druge grupe npr. djecu, učesnike rata ili njihove porodice,
- Diskriminacija i oduzimanje prava na rad penzionisanim osobama dovoljno kapacitiranim i sa izraženom voljom za radnim angažmanom i širim uključivanjem u društvo,

2. Zastarjela i neprilagođena zakonska regulativa:

- Legislativa koja sadrži diskriminirajuće elemente i nedovoljno je prilagođena osobama 65+ i osobama koje žive sa demencijom pri čemu se misli na: zdravstvena i socijalna rješenja prilagođena ovoj populaciji, ponašanje i djelovanje u slučajevima pandemija / epidemija,
- Neprilagođena legislativa i zaštita starijih osoba i osoba koje žive sa demencijom u vezi arhitektonskog i urbanog planiranja: okvira i podrške za osobe koje žive sa demencijom i starijih osoba u zadovoljenju stambenih i drugih potreba u urbanim i vanurbanim sredinama u smislu prilagođavanja životnih i stambenih sredina i njihovih sadržaja, dizajnerska i urbanistička rješenja vanjskih i unutrašnjih prostora prilagođenih osobama sa kognitivnim umanjnjima, transportna i saobraćajna rješenja adekvatna osobama sa demencijom i osobama 65+,
- Regulativa u vezi javnog reda i mira koja tretira protokole za djelovanje policije u kriznim situacijama u kojima učestvuju osobe sa demencijom.

3. Zdravstveni sistem nije prilagođen potrebama osoba sa demencijom i starijih osoba:

- Ne dosljedno i ne kompletno provedeni protokoli prilikom određivanja kognitivnog nedostatka i dijagnosticiranja bolesti koja nosi demenciju što vodi neadekvatnim terapijama, ubrzanom pogoršanju stanja, prekidom liječenja i neučinkovitim korištenju učinkovitih lijekova,
- Nedovoljna post dijagnostička podrška osobama koje žive sa demencijom,
- Nedovoljno su prepoznati i podstaknuti projekti usmjereni za poboljšanje stanja i položaja grupacije 65+,
- Ne uspostavljen ili nedovoljno koordiniran sistem palijativne njege (često usmjerena jednoj ili određenim grupama a nije svima kojima je nužna),
- Odsustvo ili nedovoljno razvijeni programi i strategije prevencije demencije i oboljenja koja je uzrokuju ili temeljnih riziko faktora

4. Socijalno zanemarivanje

- Nedovoljno razvijene socijalne politike i nedovoljno finansirane socijalne usluge usmjerene poboljšanju toka bolesti te promociji socijalne uključenosti starijih osoba, uključujući one koji žive s demencijom,
- Socijalnu isključenost starijih osoba iz većine društvenih tokova, npr. kulturnih, civilnih, religijskih,
- Nedovoljna finansijska podršku za razvoj novih usluga i proizvoda usmjerenih starijim osobama i osobama koje žive sa demencijom kroz programe socijalnog poduzetništva kao što su: Alzheimer kafei, programi podrške na dnevnoj bazi radi predaha/odmora njegovatelja, centara za mentalno zdravlje starijih osoba itd.,
- Nedovoljno razvijeni programi fokusirani na potrebe asimiliranih migranata,

5. Nepostojanje ili nedovoljna podrška njegovateljima

- Nedovoljna edukacija njegovatelja koja vodi siromašnoj i nedovoljnoj usluzi i nezadovoljenju potreba onih kojima je usluga potrebna,
- Nedovoljan obim njege usljed ograničenih resursa pogođene osobe a zbog ne priznavanja statusa neformalnog njegovatelja što rezultira ne ispunjavanjem njegovih/ njenih prava, obaveza i finansijske podrške od strane sistema socijalne zaštite,

6. Nacionalne strategije bez aktivnosti:

- Nedostatak ili ne-implementacija Nacionalnih Strategija/Planova posvećenih rješenjima u vezi: borbe protiv demencije i drugih kognitivnih umanjnja, starenja ili zdravog starenja,

ALZHEIMER
UDRUŽENJE "A i R" Sarajevo
tel.:+387 33 200 223 fax.:+387 33 200 223
e-mail: bih@demencija.org fb: centar za demenciju
ul. Poljine br. 70-Sarajevo

Punopravni članovi:
Alzheimer Disease International
Alzheimer Europe
Mediterranean Alzheimer Alliance

- Nedovoljan ili djelomičan proračun ili ne postojanje budžeta za implementaciju usvojenih nacionalnih strategija čime se ugrožava uspješna realizacija strateških ciljeva i održivih poboljšanja ili su nedovoljno razvijeni programi i strategije prevencije bolesti i stanja.

EKSPERTSKA IZJAVA KONFERENCIJE „Dementia Care and Policies of extended Danube Region“

Izlaganja Konferencije “Dementia Care and Policies of extended Danube Region“ iskazuju i potvrđuju postojanje gore opisanih problema u društvima Dunavske regije proširenih za Albaniju, Grčku, Sjevernu Makedoniju i Tursku.

Ta činjenica ukazuje na neophodnost aktivnijeg pristupa svih nosilaca politika, eksperata i NVO na nacionalnim nivoima radi:

- donošenja mjera čijom implementacijom bi se promijenio status osoba koje žive sa demencijom i ukupne populacije 65+,
- inicirale i podržale javne kampanje kojima bi se podigla svijest o nužnosti fokusiranja na pitanja osoba koje žive sa demencijom i osoba 65+ te
- potpomogle ideje i aktivnosti kreiranja dementia/age friendly društava.

Pored djelovanja na nacionalnom nivou nužno je i pokrenuti međudržavni dijalog, države sa državom, te koordinirati između njih procese u vezi izrade zajedničkih strategija:

- Mjere treba da uključuju donošenje politika, zakona, pravilnika, preporuka i uspostave okvira za sveobuhvatne aktivnosti koje je potrebno provesti u svakom od društava pojedinačno kako bi se neutralizirali gore navedeni problemi a sistem bio dostupniji.
- Javne kampanje podizanja svijesti trebaju pomoći: u razumijevanju potreba osoba koje žive sa demencijom i osoba 65+ i mjerama koje je potrebno poduzeti kako bi sistem bio dostupniji u zadovoljenju tih potreba, nužnosti povratka i inkluzije u društvo osoba sa demencijom i starijih osoba, razvijanja proizvoda i usluga namijenjenih ovim osobama, te educirati i razvijati empatiju javnosti prema osobama koje žive sa demencijom i osobama 65+.

U tom smislu podržavamo:

- WHO's Global Action Plan on the Public Health Response to Dementia 2017.- 2025. koji identifikuje sedam akcionih oblasti zahtijevajući rješavanje potreba i poboljšanje života za osobe koje žive sa demencijom. Napominjemo da je ovaj dokument 2018. podržan i usvojenom Sarajevskom deklaracijom o demenciji u Regionu Zapadnog Balkana na zatvorenom sastanku predstavnika nadležnih Ministarstava, eksperata i članova NVO iz zemalja Zapadnog Balkana i ova Izjava predstavlja kontinuitet naših nastojanja.
- WHO Global Strategy and Action Plan on Ageing and Health koji identifikuje sve gore navedene probleme i nudi rješenja kroz implementaciju 5 strateških ciljeva:
 1. Uspostave filozofije i njegovanje „Zdravog starenja“,
 2. Kreiranje dementia/age friendly društva,
 3. Usklađivanje zdravstvenog sistema potrebama osoba koje žive sa demencijom i osoba 65+,
 4. Razvijanje sistema za pružanje dugotrajne njege - kod kuće, u zajednici i u institucijama,
 5. Praćenje provođenja aktivnosti, podsticanje istraživanja i uspostavljanje sistema mjerenja prilagodbe društva

ALZHEIMER
UDRUŽENJE "A i R" Sarajevo

tel.:+387 33 200 223

fax.:+387 33 200 223

e-mail: bih@demencija.org

fb: centar za demenciju

ul. Poljine br. 70-Sarajevo

Punopravni članovi:

Alzheimer Disease International

Alzheimer Europe

Mediterranean Alzheimer Alliance

Dalje primjećujemo da je pred nama desetljeće zdravog starenja 2020.-2030. i da to pruža daljnji okvir i viziju za brže djelovanje.

Smatramo da ovaj dokument izražava i opravdava naša istraživanja i omogućava razvoj aktivnosti koje će poboljšati status i prava osoba koje žive sa demencijom i osoba 65+ u našim društvima te unaprijediti međunacionalnu saradnju radi koordinacije aktivnosti u cilju koordiniranja aktivnosti i razvoja zajedničkih politika i programa.

Ujedno ovom Ekspertskom izjavom molimo Evropske fondove i druga finansijska tijela da se uključe i potpomognu projekte koji promoviraju ove aktivnosti i podržavaju ove vrijednosti.

Slazem se sa ovim tekstom i potpisujem ga!

Molimo da svaku stranicu potpišete u donjem desnom uglu, skenirate i pošaljete putem maila.